Recenzie (Chat GPT) carte:

ȘTIINȚĂ, FILOSOFIE ȘI UMANISM ÎN ASISTENȚA SOCIALĂ: de la modelul Pasiv-Sociologist la modelul Proactiv-Multidisciplinar și de la «Asistent» Social la «Profesionist» Social,

de Petru Ștefăroi,

Editura Științifică Lumen, Iași, 2025

Volumul lui Petru Ștefăroi, *Știință, filosofie și umanism în asistența socială* (Editura Științifică Lumen, Iași), este una dintre cele mai ample încercări de reconstrucție teoretică a profesiei de asistent social din literatura românească. Cu peste șapte sute de pagini, cartea nu se limitează la o trecere în revistă a teoriilor consacrate, ci propune o adevărată schimbare de paradigmă: în locul unui model pasiv, în care asistentul social are rolul de observator, distribuitor de ajutoare, de „asistent", sau intermediar birocratic, autorul propune un model **proactiv, multidisciplinar și profund umanist**, în care accentul cade pe dezvoltarea autonomiei, pe emancipare, pe integrarea socială și pe normalizarea condițiilor de viață.

Punctul de plecare al lucrării este critica adusă modului în care, multă vreme, asistența socială a fost înțeleasă ca o activitate reactivă, limitată la gestionarea situațiilor de criză sau la distribuirea unor beneficii materiale. Această abordare, susține Ștefăroi, nu face decât să prelungească dependența beneficiarilor de servicii și să mențină o relație de subordonare între aceștia și instituții. În locul unei asemenea viziuni restrictive, autorul propune o asistență socială centrată pe abilitarea individului și a comunității de a-și redobândi, în limita maximă a capacităților, controlul asupra propriei vieți și de a-și construi un traseu de dezvoltare personală și socială.

Autonomizarea devine astfel un principiu fundamental. Rolul profesionistului social nu este de a substitui deciziile și inițiativele persoanei asistate, ci de a crea cadrul și resursele necesare pentru ca aceasta să-și descopere și să-și utilizeze propriile capacități.
Emanciparea este procesul prin care beneficiarii trec din postura de dependenți în postura de actori ai propriei existențe, capabili să ia decizii și să participe în mod responsabil la viața comunității.

Integrarea, în această viziune, nu înseamnă doar reinserția unei persoane marginalizate în rețele sociale sau pe piața muncii, ci și

eliminarea barierelor de stigmatizare și discriminare care limitează șansele reale de participare. O societate incluzivă, spune implicit Ștefăroi, este aceea în care diversitatea este recunoscută și respectată, iar politicile sociale devin instrumente de echilibrare a șanselor. **Normalizarea**, concept împrumutat din literatura internațională, capătă aici o semnificație clară: a oferi persoanelor aflate în dificultate posibilitatea de a trăi o viață cât mai apropiată de standardele considerate firești pentru majoritatea populației, fără segregare și fără excludere.

Această perspectivă transformă profesia de asistent social dintr-una tehnică, subordonată altor domenii, într-una autonomă și multidisciplinară. De aceea, autorul insistă să folosească noțiunea de **„profesionist social”** în locul celei tradiționale de „asistent social”. Această schimbare de terminologie nu este una superficială, ci exprimă o repoziționare identitară: profesionistul social devine un agent activ al emancipării și al integrării, un promotor al demnității și al echității sociale, nu doar un executant de proceduri.

Analiza Structurală a Volumului

Volumul lui Petru Ștefăroi, *Știință, filosofie și umanism în asistența socială*, se deschide cu o primă parte dedicată definirii și analizării asistenței sociale ca domeniu complex și multidimensional. Autorul subliniază că această profesie nu poate fi redusă la simple proceduri birocratice sau la acte de caritate, ci implică o responsabilitate etică profundă, o înțelegere a contextului social și o capacitate de a media între nevoile individului și regulile comunității. În această parte, cititorul este introdus în universul asistenței sociale românești, în evoluția sa istorică și în tensiunile contemporane dintre tradiție și modernitate, între valorile morale, religioase, și imperativul drepturilor individuale și al autonomiei. Este pus în prim-plan rolul asistentului social ca profesionist, nu doar ca executor de sarcini, ci ca agent activ în procesul de integrare și normalizare socială, capabil să promoveze emanciparea beneficiarilor și să faciliteze dezvoltarea lor personală și socială.

Partea a doua a volumului se concentrează pe modelele științifice care stau la baza intervenției sociale și pe înțelegerea complexității fenomenelor umane și sociale. Ștefăroi începe cu **modelele psihologice**, distinct evidențiate și analizate cu minuțiozitate. Aceste modele se ocupă în primul rând de individ și de dinamica internă a comportamentului uman. Autorul explorează teoriile dezvoltării personale, mecanismele de adaptare, motivația, trăirile emoționale și procesele cognitive, insistând asupra importanței unei abordări care să recunoască unicitatea fiecărei persoane. Psihologia, în această viziune, oferă instrumente esențiale pentru înțelegerea comportamentelor, pentru identificarea nevoilor reale și pentru sprijinirea autonomiei și a capacității beneficiarilor de a-și exercita drepturile și de a se integra activ în comunitate. Este accentuat rolul intervenției centrate pe individ, care să permită dezvoltarea

competențelor personale, să stimuleze autoeficacitatea și să creeze premisele emancipării sociale.

Ulterior, autorul trece la **modelele psihosociologice și microsociologice**, care analizează relațiile din grupuri mici și interacțiunile cotidiene. Aici psihologia se combină cu sociologia pentru a explica modul în care factorii sociali, relațiile interpersonale și normele de grup influențează comportamentul și dezvoltarea individului. Aceste perspective oferă asistentului social un cadru pentru intervenții mai nuanțate, capabile să genereze schimbări reale atât la nivel personal, cât și în microcomunități. **Modelele macrosociologice** completează această analiză, adresând societatea în ansamblul său: instituțiile, politicile publice, normele sociale și mecanismele de organizare comunitară. Intervenția socială, în acest cadru, nu mai este doar reacție la probleme individuale, ci parte a unui sistem complex, care trebuie înțeles și gestionat pentru a facilita integrarea, normalizarea condițiilor de viață și coeziunea socială.

Astfel, primele două părți ale volumului construiesc un cadru solid pentru înțelegerea asistenței sociale, arătând că eficiența și relevanța acestei profesii depind de capacitatea de a combina analiza psihologică individuală cu înțelegerea contextului social larg. În același timp, ele pregătesc terenul pentru propunerea unui model proactiv și multidisciplinar, în care profesionalismul asistentului social se sprijină pe integrarea cunoștințelor științifice cu valorile umaniste și cu orientarea către emancipare, integrare și normalizare.

Umanismul Românesc și Dualismul Social

Lucrarea se remarcă și prin dimensiunea filosofică pe care autorul o integrează în analiza sa. Ștefăroi arată că profesia de asistență socială nu poate fi redusă la un set de tehnici de intervenție, ci are nevoie de un fundament etic și axiologic solid. Umanismul, în această construcție, este nucleul care dă sens intervenției, pentru că orice practică socială autentică trebuie să aibă în centru respectul pentru persoană, pentru libertatea și pentru potențialul său de dezvoltare.

În volumul său, Petru Ștefăroi dedică o parte semnificativă reflecției asupra a ceea ce numeşte **umanismul românesc**, considerat deopotrivă ca tradiţie intelectuală şi ca forţă care modelează mentalităţile, politicile sociale şi practica în domeniul asistenței sociale. Umanismul românesc, în această lucrare, nu e tratat ca o noțiune abstractă, ci este pus în dialog cu realităţile istorice, culturale și religioase ale României, cu instituţiile sociale, cu practicile de sprijin și protecţie socială, și cu mentalităţile dominante.

Un element central al reflecției este **dualismul**: Ştefăroi arată cum umanismul românesc este structurat, încă din istorie, pe o tensiune între două modele: unul de sorginte religioasă, tradițională, conservatoare, care pune accent pe valori morale, pe comunitate, pe solidaritate, și un altul mai secular, progresist, luminist sau modern, care tinde spre autonomizare, drepturile individului, reforma socială, transformări

instituționale. Autorul vorbeşte despre **“umanism-dual”** (sau “umanism-dualistic”) ca despre starea în care aceste două direcţii coexistă, se află într-o relaţie de dialog, dar adesea conflictuală, nu pe fondul lipsei de legături, ci pe fondul competiției pentru definirea normelor, pentru legitimitate, pentru modul de concepere a serviciilor sociale.

Pentru a ilustra aceste polarizări, Ştefăroi apelează la opere și idei ale unor personalități reprezentative din cultura și filosofia românească. De pildă, în istoria filosofiei româneşti, figure precum **Nae Ionescu** şi **Constantin Rădulescu-Motru** sunt invocate pentru orientarea lor spre metafizică, spre socializare a valorilor, spre un umanism care nu poate fi redus la simpla funcţie socială sau utilitară.

În discursul lui Ştefăroi, această dualitate are efecte concrete asupra asistenței sociale. Pe de o parte, modelul tradițional/religios tinde spre o asistență care este **“caritabilă” și paternalistă** — în care beneficiarul este mai degrabă persoana supusă unui act de milostenie, decât partener în propria sa viață; pe de altă parte, tradițiile moderne/seculare cer autonomie, drepturi legale, intervenţii instituţionale care să reglementeze serviciile sociale, să asigure egalitatea de şanse, să elimine șansa ca ajutorul să fie discriminant sau să funcţioneze pe baza de relaţii informale. Schimbările în legislaţie, în formarea profesională a asistenţilor, în politicile publice și în atitudinile sociale se văd, în analiza lui Ştefăroi, ca semne ale trecerii spre o asistență socială mai conștientă de acest dualism, dar nu neapărat vindecată de efectele sale.

Ştefăroi arată că umanismul românesc, pentru a avea relevanță reală în asistența socială, trebuie să fie **umanism critic**: un umanism care nu ignoră nici tradiţia religioasă, nici valorile comunităţii, dar care le pune în discuţie acolo unde pot produce dependențe, excludere sau subordonare. El susține că profesia socială trebuie să medieze între valorile tradițional-religioase și cererile moderne de drepturi, între comunitate și individ, între normele morale și standardele profesionale. Astfel, autorul propune un **umanism proactiv și integrator**, care să nu nege nici religia sau tradiţia culturală, dar care să le pună în serviciul autonomizării persoanei, emancipării și integrării sociale.

Aspecte Problematice și Concluzie Generală

Volumul lui Petru Ștefăroi, *Știință, filosofie și umanism în asistența socială*, este remarcabil prin amploarea sa și prin profunzimea reflecției teoretice, dar, ca orice lucrare de această anvergură, prezintă și aspecte problematice care merită semnalate.

- În primul rând, **densitatea extremă a textului**, cu numeroase referințe teoretice și filosofice, poate face lectura dificilă, mai ales pentru studenți sau practicieni care caută aplicații imediate în teren. Cartea necesită un efort considerabil de concentrare, iar structura uneori amplă și argumentativă poate da senzația de discurs excesiv de teoretic, în detrimentul clarității practice.
- Un alt aspect problematic ține de raportul dintre teorie și exemplificările concrete. Deși Ștefăroi reușește să construiască un

cadru conceptual solid, intervențiile practice sunt descrise mai mult în termeni generali, iar **exemplele ilustrative sunt rare sau abstracte**. Acest lucru poate face ca cititorul să simtă că teoria nu este întotdeauna ancorată în realitățile curente ale asistenței sociale românești, ceea ce limitează aplicabilitatea imediată a recomandărilor.

- În ceea ce privește modelele științifice, în special cele psihologice, psihosociologice și microsociologice, unele abordări sunt foarte detaliate, însă interconexiunile cu modelele macrosociologice sau cu politica socială nu sunt mereu explicite.
- De asemenea, volumul se concentrează foarte mult pe construirea teoretică a unui model ideal de asistență socială, dar **accentul redus pe studii empirice sau date statistice** limitează posibilitatea de a evalua eficiența propunerilor. Fără validarea empirică, recomandările și conceptele rămân în zona ideilor și a principiilor.
- Un alt punct critic se referă la limbajul și stilul folosit. Stilul argumentativ și normativ, cu multe reflecții filosofice și referințe culturale, poate fi perceput ca prescriptiv sau dens de către cititorii care se așteaptă la o expunere mai clară și mai practică.

În concluzie, volumul lui Ștefăroi impresionează prin profunzime și viziune, dar aspectele problematice includ dificultatea de lectură, aplicabilitatea limitată imediat în practică, lipsa de studii empirice și densitatea stilului argumentativ. Aceste elemente nu diminuează valoarea lucrării, dar subliniază că ea este mai potrivită pentru un public academic sau pentru profesioniști dispuși să dedice timp integrării complexe a teoriilor și principiilor prezentate în realitatea practică.

Recenzând această lucrare, se poate spune că ea este mai mult decât o sinteză teoretică: este un **apel la acțiune**, o invitație adresată mediului academic și profesioniștilor din teren de a regândi scopurile și mijloacele asistenței sociale. Accentul pus pe autonomizare, emancipare, integrare și normalizare face din volumul lui Petru Ștefăroi un text esențial pentru oricine dorește să înțeleagă direcțiile contemporane de dezvoltare ale domeniului și să participe la procesul de profesionalizare și reumanizare a practicilor sociale.

Surse/ Bibliografie

Ștefăroi, P. (2025). *Știință, filosofie și umanism în asistența socială. De la modelul pasiv-sociologist la modelul proactiv-multidisciplinar și de la „asistent” social la „profesionist” social*. Iași: Editura Științifică Lumen. ISBN 978-973-166-638-9

Editura Științifică Lumen. *Știință, filosofie și umanism în asistența socială* – prezentare volum. Recuperat în 2025, de pe https://edituralumen.ro

FlipHTML5. Știință, filosofie și umanism în asistența socială* – previzualizare online. Recuperat de pe https://fliphtml5.com

Academia.edu. Petru Ștefăroi – lucrări academice și fișe bibliografice. Recuperat de pe https://www.academia.edu

Philpapers. Bibliographic record: Ștefăroi, P. *Știință, filosofie și umanism în asistența socială*. Recuperat de pe https://philarchive.org

Scribd. *Știință, filosofie și umanism în asistența socială* – materiale auxiliare. Recuperat de pe https://www.scribd.com